

Sidja

EEN MEISJE VAN JAVA

DOOR ANNIE VAN NOORT

Sidja

EEN MEISJE VAN JAVA

door

ANNIE VAN NOORT

★

Tekeningen van

KAREL HOEKENDIJK

1961

UITGAVE VAN HET

ZENDINGSBUREAU DER NEDERLANDSE HERVORMDE KERK - OEGSTGEEST

Auteursrechten :
Zendingsbureau der Ned. Herv. Kerk.

INHOUD

	blz.
Sidja	5
Een paar dagen later	9
Want wachten is moeilijk	14
Maar er zijn nog moeilijker dingen	18
Nog méér ongeluk	22
In het ziekenhuis	26
Zuster Truus vertelt	30
Sidja krijgt bezoek	33
Thuis	38
Het besluit	41

Betekenis van enkele Indonesische woorden

kali	rivier
sarong	geplooid rok, gevouwen uit een gekleurde doek
kabaja	lange blouse, van voren met speldjes gesloten
balé-balé	rustbank (Balé uit te spreken als balee)
bamboe	stengel van een grasachtige, hoge plant, die in Indonesië veel voorkomt
atap	gedroogde bladeren van atappalm, die gebruikt worden voor dakbedekking
dokar	rijtuigje op twee wielen
djeroek	soort sinaasappel
pisang	banaan
papaja	soort meloen
warong	kleine, open winkel
sapoe	lange bezem
sawah	rijstveld
padi	de rijstplant
klapper	cocosnoot
senang	senang zijn = je thuis voelen
tabé	Goedendag (tabé uit te spreken als: tabee)
kipas	waaier, waar een vuurtje mee wordt aangewakkerd
Toean	Mijnheer

HOOFDSTUK 1

Sidja

De kleine kali is blij vandaag. Zie maar eens, hoe ze daar stroomt, vrolijk van de éne steen naar de andere! Ze schuimt en bruist en zingt! Ze kan ze aan hoor, al die stenen! Ze liggen haar heus niet in de weg en ze kunnen haar niet tegenhouden ook. Over de kleintjes huppelt ze vrolijk heen en de grote spat ze nat en dan gaat ze verder. Ze heeft een grote vaart vandaag, deze rivier. Ze komt uit de hoge bergen vandaan. Daar heeft het geregend vannacht. En nu is ze vol en vrolijk.

O — kijk eens — daar is een héél grote steen! Daar moet ze weer omheen, er is niets aan te doen. Ze spat de steen aan de kanten nat — maar er bovenop kan ze niet komen. En dat is maar goed ook! Want op die prachtige, grote steen zit een klein meisje. Is ze ook zo blij als de kali vandaag? Laten we eens even kijken.

Dat kleine meisje is Sidja. Zie je wel, hoe leuk ze daar zit? Ze is nog klein. Hoe oud zou ze wezen? Ik denk 6 jaar, bijna 7 misschien.

Ze heeft een mooie, gekleurde rok aan, met fijne plooitjes van voren en een dun wit blousje, met leuke speldjes erop. Die witte kabaja, zo heet dat blousje, vangt de zon op en ziet er daardoor ook blij uit.

Maar Sidja merkt er niets van. Ze zit daar stil. En ze kijkt recht voor zich uit. Haar donkere ogen zien niets. Ze zien de kali niet en de planten niet en die leuke, kleine kikker aan de kant niet . . . en ze zien de zon ook niet. Daardoor lijken die ogen nog donkerder.

Die Sidja toch! Wacht ze daar op iemand? Ja. Ze wacht op haar

Moeder. Want het is ochtend en straks komt Moeder naar de kali om te wassen.

Sidja kijkt even opzij. Langs de kali loopt een brede weg. En aan de overkant van die weg staat een klein huisje. Daar woont Sidja met haar Moeder en Vader en haar Grootmoeder. Die kant kijkt Sidja nu uit.

O, daar komt Moeder al, met een mand op haar hoofd. Nu lacht Sidja toch even. Ze gaat Moeder helpen wassen. 't Is een leuk werkje.

Samen zitten ze even later op de grote, platte steen. Ze slaan het wasgoed door het water, wrijven het dan stevig in met een lang

stuk zeep en slaan ermee op de steen en dan weer door het water. Zo hoort het. En zo wordt alles mooi schoon, weet Sidja.

Moeder is ook niet blij. En ze zeggen daardoor bijna niets tegen elkaar. Maar ze denken aan hetzelfde. Dat weten ze wel. Want Grootmoeder is immers zo erg ziek! En het wordt maar steeds erger!

Grootmoeder is een wijze, stille vrouw. En al erg oud, vindt Sidja. Maar nu is ze al zo lang ziek. En zelf zegt ze, dat ze niet meer beter worden zal. Maar Moeder en Sidja willen dat niet geloven. En Vader ook niet.

Veel pijn heeft Grootmoeder. Soms ligt ze op haar slaapbank met haar gezicht naar de muur, urenlang. Dan weten ze allemaal, dat de pijn weer heel erg is. Niemand durft dan iets te zeggen. Iedereen loopt zacht-schuifelend rond, om Grootmoeder vooral maar niet te storen. Akelig, angstig stil is het dan in huis. Als Sidja daaraan denkt, kan ze het plotseling niet meer uithouden. Ze kijkt naar Moeder.

„Moeder”, zegt ze, „kan Vader Grootmoeder niet naar de doekoen brengen, in het dorp?”

Dat is een moeilijke vraag, dat weet Sidja wel. De doekoen is hun dokter. Hij weet welke boze geesten de mensen ziek maken. Dat leert hij uit zijn grote toverboeken. En hij kan die boze geesten op de vlucht jagen — soms met veel lawaai of met rook — soms door tovermiddelen. Ook probeert hij wel eens de geesten weer goed te maken door offers en gebeden en een heel enkel keertje kunnen de mensen al beter worden door kruiden of pillen of zoiets. Dat weet Sidja allemaal al. Maar het kost veel geld en rijst en vruchten of groenten of nog andere dingen. En Moeder zucht. Ze zegt: „Misschien”. En even later: „We zullen het aan Vader vragen”.

Als de was klaar is, loopt Moeder haastig naar huis terug. Ze wil weer gauw bij Grootmoeder zijn.

Sidja blijft nog bij de kali. Ze loopt wat langs de kant. Hè, hè, wat is ze blij, dat ze het nu maar gevraagd heeft! Wie weet, komt alles nog goed. Ze zucht van opluchting.

En dan ziet ze opeens hoe vrolijk de kleine kali voorthuppelt en hoe blij de zon schijnt, juist in de ogen van die kleine kikker.

Sidja springt op, van de éne steen op de andere springt ze. Haar zwarte haarvlechten springen mee op haar witte kabaja. Eén, twee, spring — één, twee, spring — alles komt góed — alles komt góed...

HOOFDSTUK 2

Een paar dagen later

„**H**è, heerlijk — de regen is van de berg afgekomen”, denkt Sidja.

Ze is net wakker geworden en rekt zich eens fijn uit, boent met haar vuistjes haar ogen open en probeert rond te kijken. 't Is nog donker in de kamer. 't Zal pas half zes zijn, of misschien nog wel vroeger. Dat is jammer. Sidja wil zo graag opstaan en gaan kijken of Grootmoeder al wakker is.

De regen tikt op het atappen dak. Dat dak is gevlochten van heel lange, gedroogde grassen. Het lijkt net een grote mat. Korte, venijnige tikjes geeft de regen daar nu op. Nee, nee, regen, je komt heus niet door het dak heen, hoor!

't Regent nog niet lang, want als de atap eenmaal goed nat geworden is, hoor je dat tikken niet meer zo. Dan ruist de regen meer.

Sidja luistert naar het gezellige getik. Ja — 't is heerlijk, dat het regent. 't Was de laatste dagen zo benauwd. En 't leek wel, of Grootmoeder daardoor steeds meer pijn kreeg.

„Wie weet . . . als 't nu lekker fris wordt . . . wie weet, of Grootmoeder dan vandaag niet op reis kan . . . naar de doekoen . . .” Want dat zal gebeuren, als Grootmoeder eens niet zo erg veel pijn heeft.

Sidja draait zich om op haar slaapmatje. Kijk! — 't wordt al licht buiten. Overal zijn kieren in de wanden van het huisje en de deur sluit ook niet zo erg best. Zo komt langzamerhand het licht van alle kanten binnen. En 't donker gaat weg — dat wordt weggejaagd door het licht.

„Kom eens hier, Kleintje”, zegt Grootmoeder zacht. Zij zegt altijd „Kleintje” tegen Sidja.

Voorzichtig schuift Sidja naar de slaapbank. Moeder en Vader slapen nog, meent ze.

„Ja Grootmoeder. Dáág!” zegt ze.

En dan ziet ze, dat Grootmoeder knipoogt en eens extra gezellig knikt. O! — dát is het! Grootmoeder gaat op reis! Maar dát moeten Moeder en Vader ook meteen weten!

Sidja springt naar de andere hoek van de kamer. Ze struikelt over haar woorden. Ze wil alles tegelijk zeggen — goede-morgen wen-

sen — en van Grootmoeder vertellen — en van de regen.

„Ja, ja”, sust Moeder, „we begrijpen het al”.

En Vader met z'n zware stem zegt tegen Grootmoeder: „Dat is fijn, Moeder. Ik zal vlug voortmaken”.

Een poosje later is alles klaar voor de reis. In een kleine mand heeft Moeder gekookte rijst gepakt en drinkwater in een paar flessen en wat vruchten.

Grootmoeder zit gehurkt op haar bank te wachten.

Vader haalt een dokar, omdat Grootmoeder niet zo ver meer lopen kan. Zo'n dokar is een klein, open rijtuigje op 2 wielen, dat getrokken wordt door een klein paardje. Want ze gaan naar Grootmoeders eigen dorp en dat is ver weg. Wel een paar uur rijden!

O, luister! Sidja gaat buiten kijken. Ja hoor! daar is het rijtuigje al! „Kom maar, Grootmoeder!”

't Is opeens een drukte van belang. Vader zet een zak rijst in de dokar en een mand heel mooie vruchten, bananen en meloenen uit hun eigen tuin. En nog allerlei andere dingen komen erbij. Mooie lappen en sieraden uit Grootmoeders kist ziet Sidja ook. Dat is allemaal voor de doekoen en om medicijnen voor te kopen, of nog andere dingen.

Dan helpt Moeder Grootmoeder instappen. Vader springt ook vlug in. En . . . „Vooruit maar, koetsier — rijden maar”.

Daar gaan ze. O, Sidja had graag mee willen gaan. Maar niemand weet, hoe lang de reis duren zal. Het zou te vermoeiend worden voor Kleintje, heeft Grootmoeder gezegd. En Moeder moet toch ook thuisblijven.

Zo blijven ze met z'n tweeën, Moeder en Sidja. Ze kijken elkaar eens aan. De dag zal lang duren, denken ze.

„Kom, we gaan wassen”, zegt Moeder. En samen lopen ze de weg over, naar de kali.

't Regent bijna niet meer. Straks komt de zon wel weer tevoorschijn. Maar dan wordt 't toch lekker niet meer zo benauwd! Dat is maar fijn, vooral voor Grootmoeder. De kleine kali stroomt nu ook wat rustiger. Ze is er al aan gewend, vol te zijn en breed.

Moeder wast. Sidja ook. Maar opeens zit ze stil en kijkt de weg op. De weg loopt omhoog. Je kunt er maar een klein stukje van

zien, want dan komt er een bocht. Dat gaat steeds maar zo door met die bochten, omdat de weg tegen de berg omhoog loopt. De weg slingert omhoog, heet dat. En als je veel bochten voorbij bent, moet je rechts af — dan weer een lange weg en dan kom je in Grootmoeders dorp. Dat ligt middenop de berghelling, tussen een grote en een kleine kali in.

't Is een prachtig dorp. Vroeger vertelde Grootmoeder er vaak over. En ook — soms — over die verschrikkelijke bandjir, die alles omver gooide en overstroomde. (Een bandjir is een overstroming van de rivieren, als er ontzettend veel water van de bergen naar beneden komt, door de zware regens). Hoe ze toen gevlucht zijn, Grootvader en Grootmoeder met hun kleine jongen. Dat is Vader! En toen hebben ze dit huis gebouwd. Ze zijn een kleine, open winkel begonnen, waarin allerlei eenvoudige huishoudelijke dingen en snoeperijen worden verkocht. Dat ging goed. Ze kochten kippen en een stukje grond. Ze kregen vruchtbomen. Ja. En zo is het nog, denkt Sidja. Want voor de winkel moest Moeder thuisblijven. Er kunnen klanten komen, van de theetuin (een thee-plantage), die vlakbij is en waar veel mensen werken — of iemand, die op reis is langs de grote weg kan komen om een glas stroop (limonade) of om wat vruchten...

Ach, kijk daar nu! Moeder is al klaar met wassen en Sidja heeft bijna niets gedaan. Ze springt op. Ze wil gauw wat anders beginnen. De kamer aanvegen met een lange bezem, of de grote stapel sinaasappels tellen, telkens 50 in een kleine mand. Sidja is er trots op, dat ze dat al kan, tot 50 tellen. Ze vliegt de weg over, het huisje in. Moeder trekt een paar rimpels in haar voorhoofd.

„Sidja”, zegt ze, „dat moet je nu toch heus niet meer doen, zo opeens de weg over vliegen. Als er een auto om de bocht komt . . . ze rijden vaak zo hard. Daar moet je goed om denken”.

Sidja kijkt een beetje beteuterd. Het is waar. Maar het kan soms allemaal zo moeilijk zijn. Dat van Grootmoeder — en dan heb je zitten dromen — en niet geholpen — en dan wil je dat gauw goedmaken — en dan doe je weer iets verkeerd. Sidja kan dat allemaal toch niet goed uitleggen. Daarom zucht ze maar eens en zegt alleen: „Ja Moeder”.

Dan gaat ze stilletjes de bezem halen. Als ze daarmee terug komt, zegt Moeder, die juist de slaapmatjes aan 't oprollen is: „Ja, kom Sidja — we gaan maar veel werken vandaag. Anders duurt de dag misschien zo vreselijk lang — en dan wordt ons hart nog ziek van 't wachten”.

HOOFDSTUK 3

Want wachten is moeilijk

Daar zit nu kleine Sidja aan de kant van de grote weg.

Ze heeft 't niet langer meer uit kunnen houden in huis. Moeder was maar steeds aan 't werk en zei bijna niets. En Sidja heeft een hele tijd geholpen. Eerst met de kamer en toen met de winkel. Alles moest maar weer eens schoongemaakt, vond Moeder. Dat zou-

den Grootmoeder en Vader ook fijn vinden, als ze thuiskwamen.

Maar Sidja moest zoveel aan Grootmoeder denken — en aan de doekoen — die is zo machtig! Stel je eens voor, dat hij Grootmoeder beter maakte! O nee — Sidja kon het niet meer uithouden in huis. En toen is ze de weg opgelopen, tot even voorbij de bocht. En daar is ze gaan zitten — een klein meisje aan de kant van de grote weg.

Je kunt daar ver uitzien, de weg op! En daar is het Sidja om te doen. Ze tuurt en tuurt, met grappige, kleine rimpeltjes boven haar

bruine neusje. Maar er is geen rijtuig te bekennen. Moeder heeft 't wel gezegd: „'t Zal wel avond worden, eer ze terug zijn.”

Nou, dan zal ze maar weer naar huis gaan.

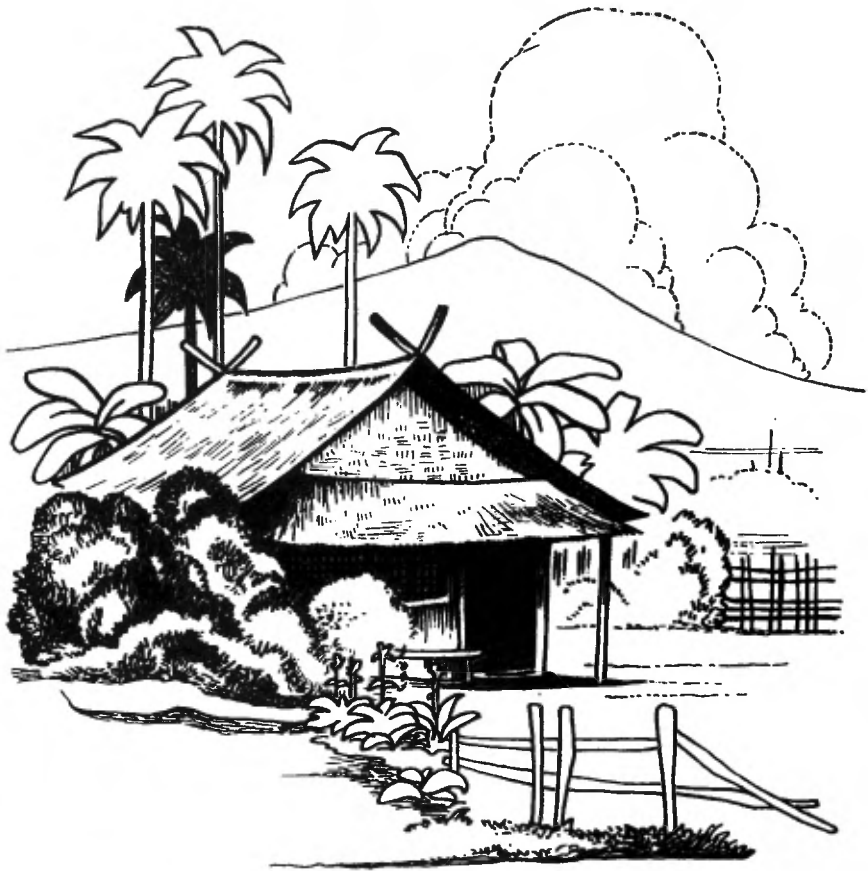
Ze wil opstaan, maar kijkt toch eerst nog even naar de sawah's (de rijstvelden). Ze gaat hier wel eens meer heen. 't Is prachtig hier. Rechts van de weg kun je heel ver uitkijken — om de berg heen. — Vóóraan zie je de sawah's. De rijstplantjes zijn nog jong; ze hebben een fijne, zacht-groene kleur. Als een brede trap lopen de sawah's tegen de berg omhoog. Ze zijn erg nat, dat is goed voor de rijst. Nu de zon schijnt, zie je het water zilverig glinsteren tussen het groen en hier en daar vormt het kleine watervalletjes, van het éne terrasje naar het andere. En in de verte begint het bos. Machtig rijzen allerlei woudreuzen op — als een donkergroene wacht staan ze achter de sawah's. Vlak tegen het bos aan, helemaal naar rechts, ligt een dorp.

Sidja probeert wel eens, of ze daar ook mensen kan zien. Dan kijkt ze door haar lange wimpers heen, tegen de zon in. Maar ze ziet niets. De huisjes zijn ook erg klein. 't Zal wel heel ver weg zijn. Maar 't is niet Grootmoeders dorp. Dat is nog veel verder, weet Sidja.

Weer kijkt ze de weg af. Daar komt wel iets aan in de verte! Wacht eens... o nee, 't is een auto. En nog een — en wéér één... „Hè, steeds maar auto's”, denkt Sidja teleurgesteld.

Ze zal nu toch heus maar naar huis gaan. Langzaam loopt ze. Nog een paar keer kijkt ze om. Dan is ze de hoek omgegaan en ziet ze haar huisje weer.

't Is maar een laag, klein huisje, maar Sidja houdt er veel van. Het dak hangt een stukje over de wanden heen, dan loopt het regenwater niet allemaal langs die wanden. Ze zouden dan zo gauw kapot gaan. Er is maar één kamer, daar wonen ze en slapen ze. Of eigenlijk wónen ze buiten. Want buiten is 't veel heerlijker. Maar vóór de kamer is nog een ruimte gemaakt, dat is immers de winkel. Die is open aan de voorkant, zodat iedereen alles kan zien, wat er te koop is. Losse matten hangen opgerold tegen het dak aan — dat zijn de kree's — die worden 's avonds neergelaten en vastgemaakt. Dan is de winkel gesloten.

Vóór het huisje bloeien de canna's; die zie je het eerst, vindt Sidja altijd. Met hun fel oranje-rode bloemen — een enkele zachtgele is er maar — maken ze een prachtige heg, vlakbij de weg.

Het huisje hóort daar. 't Past zo precies bij de bloemen en de bomen. Sidja voelt dat ook wel, al kan ze zulke dingen nog niet zo goed zeggen.

Ja — en dan heb je nog de tuin. De cocospalmen zijn zó hoog — je kunt ze zo maar over 't huis heen zien. Grote trossen cocosnoten zitten bovenaan, rondom de stam. En de bananenbomen met hun heel lange, brede bladeren staan daarónder. Er bloeit er weer

één, een grote, terrakleurige bloem zit er aan. Dat geeft straks heerlijke bananen. Misschien wel 15 of 20 trossen. En dan nog de sinaasappels. O, er is véél! En Sidja houdt ervan in de tuin rond te kijken — te zien hoe alles groeit en bloeit.

Hè, ja, ze is echt senang hier, ze voelt zich hier echt thuis, echt behaag'lijk thuis. Al is het soms wel jammer, dat er geen kinderen vlakbij wonen. Maar Grootmoeder heeft vroeger veel met haar gespeeld. En verhalen verteld. Mooie, over goden en godenkinderen — en ook bange, over boze geesten en al het kwaad, dat die aan de mensen kunnen doen. Grootmoeder! Hoe zou het nu toch met haar zijn?

Zo, Sidja is thuis. Waar is Moeder? In de winkel is Moeder niet. Binnen misschien? Sidja hoort niets. Ze probeert in 't schemerdonker te kijken. Eerst lukt 't niet. Ze knippert met haar ogen. Buiten is 't zo heerlijk licht van de zon en hier binnen lijkt 't nu wel hélemaal donker.

„Tabé, Sidja”, zegt Moeder, om haar te helpen vinden. „Goedendag, Sidja”.

En nu ziet Sidja het. Moeder zit in de hoek op de grond, met haar hoofd tegen Grootmoeders bank geleund. Moeder wacht. Stil en geduldig wacht ze. Want 't werk is klaar.

Sidja gaat bij haar zitten. Ze wil mee helpen wachten. Hoe lang zou 't nog duren? Ze staren allebei naar de lichte plek bij de open deur. Soms zucht Moeder en Sidja zucht dan ook.

„Zou 't nog goed worden allemaal?”, denkt ze. Maar ze zegt niets. Want Grootmoeder heeft dikwijls gezegd:

„Kleintje, als je later een wijze vrouw wil worden, moet je altijd rustig zijn en veel luisteren en weinig zeggen.”

Daarom zegt Sidja nu ook niets. En ze zit stil naast Moeder en wacht. Wat is wachten toch moeilijk!

HOOFDSTUK 4

Maar er zijn nog moeilijker dingen

Hoor! Is dat een rijtuig?

Moeder en Sidja luisteren. Ja! — de vlugge stappen van het paardje en het rollen van de wielen van het wagentje hoor je nu al duidelijk.

„Zou het ónze wagen zijn?” denkt Sidja. „Loopt 't paard al langzamer? Ja... Ja!!” Ze zijn het.

Tegelijk staan ze op, Moeder en Sidja. Maar ze lopen langzaam. Want . . . hoe zal het zijn? Dat zullen ze nu gauw weten. Tóch lopen ze langzaam. Zo hoort het ook, dat weet Sidja wel. Het gaat nu ook bijna vanzelf.

't Is al donker geworden. Maar buiten is 't toch nog licht. Want er zijn veel sterren en de maan komt op. Dat ziet Sidja ook nog even. En dan is daar Grootmoeder.

Ze is al uitgestapt en groet de koetsier. Dan komt ze naar Moeder en Sidja toe, voetje voor voetje.

„Wat is Grootmoeder moe! En o, ze is helemaal niet beter gemaakt door de doekoen! En ze kijkt zo vreemd. Is ze bang? Wat zou er toch zijn?” Sidja voelt 't bijna allemaal meer, dan dat ze het denkt.

Moeder heeft 't ook gezien. Ze kijkt even om naar Vader, die de koetsier heeft betaald en nu met de mand en de lege rijtstzak in z'n hand komt aanlopen. Hij schudt z'n hoofd tegen Moeder. „Nee, nee”, betekent dat.

Maar wat is dat nu precies . . . dat „nee” van Vader?

Even later zitten ze met z'n vieren bij elkaar. Grootmoeder wil nog niet gaan liggen. Eerst moet er gepraat worden.

Ze zitten buiten, voor de deur, in een kring. De maan staat opzij van 't huisje en 't zachte licht valt net langs hen heen. Nu zitten ze nog in 't donker, maar straks zal 't maanlicht ook bij hen gekomen zijn. Sidja vindt 't altijd zo prachtig buiten in 't maanlicht. De grote palmladeren, die zacht heen en weer bewegen, lijken te lichten, zó mooi zijn ze door de maan. Sidja kijkt er nu ook even naar. Maar dan begint Vader al te vertellen en ze vergeet de maan.

Ze luistert naar 't verhaal van de reis en de doekoen. 't Is eigenlijk gauw verteld. Maar 't is héél, héél erg.

„De reis duurde lang”, zegt Vader. „Maar bij de doekoen wa-

ren we erg gauw klaar. Hij zei, dat 't onze eigen schuld is, dat we ongeluk krijgen. Want we zijn uit 't dorp weggebleven. En we doen nu niets meer van al het werk daar. En we kunnen hier ook niet geregeld naar de mesigit (dat is het bedehuis van de Mohammedanen) gaan, om onze godsdienstplichten te vervullen. En dat is allemaal heel fout. Daarom is Grootmoeder nu zo erg ziek. En de boze geesten kunnen nog wel veel meer erge dingen laten gebeuren, nu ze ons eenmaal hier hebben gevonden. De doekoen kan daar niet veel aan doen. We wonen te ver weg. Hij heeft ons wel iets meegegeven . . . een drankje . . . maar hij is zelf bang, dat het niet veel zal helpen. Nee. We moeten terug naar het dorp. Dat is het beste, zegt hij. Dan wil hij ons helpen en Grootmoeder beter maken. Nú kan hij het niet. Hij wíl misschien óók niet. Hij is óók boos op ons. En . . .” — Vaders stem klinkt steeds zachter — want hij moet erg voorzichtig zijn — hij mag de boze geesten niet nóg bozer maken . . . — „waaróm dat nu zo moet allemaal? Waaróm de doekoen dat nu opeens wil? We wonen hier toch immers al zo lang? Dát begrijp ik niet”, zegt Vader en hij kijkt naar Grootmoeder.

Heel even schudt Grootmoeder haar hoofd. Ze begrijpt het dus ook niet.

Sidja kijkt eens naar Moeder. Die zit heel stil. Maar na een poosje zegt ze en haar stem klinkt een beetje hard, net of ze moeilijk praat:

„Terúg? Wij terúg? Zonder winkel en zonder tuin? Alleen de kippen kunnen we meenemen en de kleine dingen. En dáár hebben we niets. Geen sawah's . . . geen tuin . . . én geen huis . . . Familie . . . ja, vérre familie . . . Maar het dorp is arm . . . Het is een prachtig dorp, maar tóch arm . . .”

De maan schijnt nu op Grootmoeders gezicht . . . en op haar handen, die ze in elkaar gevouwen heeft.

„Voor mij”, zegt Grootmoeder stil, „voor mij hoeft 't niet. Als er maar niet méér ongeluk komt . . .”

Sidja wil wat zeggen, want voor Grootmoeder moet 't toch immers wél! Als ze niet gaan — dan — zal Grootmoeder dóódgaan! Oude mensen gaan dood, ja, dat weet Sidja ook wel. Maar Groot-

moeder? Nee! zij moet nog blijven . . . Maar . . . ze kan het niet zeggen. En Vader zegt al iets.

„We zouden opnieuw moeten beginnen”, zegt hij. „En misschien kan ik eerst voor een ander werken en toch ook zelf een tuin planten. En de doekoen zal wel zorgen, dat we geholpen worden. En misschien komen de vrouwen wel bij Grootmoeder om raad. Grootmoeder is vast wijzer dan de andere oude vrouwen in het dorp. Misschien is het dat óók wel, wat de doekoen denkt. En . . . het is toch écht niet goed, dat ik hier bijna nooit mee kan doen aan alles van de godsdienst”. —

Zó zegt Vader het. Sidja moet het ook begrijpen, vindt hij.

„Maar . . . hier vandaan gaan . . .” zegt hij dan nog, „dat is wel héél erg moeilijk.”

Grootmoeder staat langzaam op. „We moeten nog denken”, zegt ze zacht. „En Kleintje moet naar bed”.

Dan gaan ze naar binnen. Vader laat de kree's neer en doet de deur dicht.

't Is nacht. De mensen gaan slapen. Maar 't kan soms lang duren, voor je slapen kunt. Sidja ligt ook nog een hele poos wakker. Ze weet op 't laatst niet meer, wat ze allemaal denkt. Buiten schijnt de maan en de kleine kali ruist zachtjes. Dat is het laatste, wat Sidja hoort. Dan slaapt ze . . .

HOOFDSTUK 5

Nog méér ongeluk

Langzaam gaan de dagen voorbij.

Sidja zit vaak te dromen op haar grote steen, middenin de kali. Maar geen enkel keertje gaat ze opeens blij spelen, of vlug springen, van de éne steen op de andere, zoals ze dat kortgeleden nog deed.

Nu zit ze daar ook weer. De kleine kali probeert haar aan 't stoeien te krijgen. Zij ruist haar mooiste lied en ze vangt alle zonnestralen op, die ze maar vinden kan, zodat het water glinstert als zilver van al dat licht. Ach! Het helpt allemaal niets! Sidja merkt het niet eens, want Sidja piekert. Sidja is bang.

't Lijkt al lang geleden, dat ze samen voor het huis in 't maanlicht zaten te praten. En al deze dagen is er niets meer over gezegd. Maar Sidja weet, dat 't nu niet lang meer duren zal — dan zal Grootmoeder zeggen:

„Nu hebben we genoeg gedacht. Nu moeten we eens weten, wat we zullen doen”. En dan? Wat zal er dan gebeuren?

Sidja kijkt eens om zich heen. „Ja, kleine kali, ik hoor je wel — ik wil erg graag bij je blijven — en ook bij de bomen en bij de héle tuin — en bij de mooie plek, daarginds, bij de sawah's . . . en — ach — bij álles!” Zo denkt Sidja.

Ze staat op, langzaam en lusteloos. Ze zal maar weer naar huis gaan; eens kijken bij Grootmoeder en misschien Moeder wat helpen. Ja, wacht! Ze kan kipassen want de rijst moet nu ongeveer gekookt worden.

Daar houdt Sidja van, van kipassen en dan staren in het arang-

vuurtje. (Een kipas is een waaier, waarmee het arang- of houtskoolvuur wordt aangewakkerd). Je kunt er van alles in zien, in zo'n arang-vuurtje, vreemde beesten en bloemen en soms mooie bergen, met een gouden rand en . . . Sidja steekt de weg over — ze loopt wat harder nu — om dat kipassen.

Maar dan is er plotseling een vreselijk lawaai — een autotoeter vlakbij haar oor — een gegier van remmen — een gil — en dan niets meer — stilte . . .

Daar ligt kleine Sidja nu, een beetje onder een auto, dichtbij een wiel. Ze heeft zó lopen piekeren, dat ze niet heeft uitgekeken. En toen zag ze de auto niet, die al om de hoek heen was gekomen.

Moeder komt aanlopen. En een dame en een heer zijn uit de auto gestapt. Hollandse mensen zijn het. Maar Sidja weet 't niet. Ze is van de grote schrik en de plotselinge pijn bewusteloos.

Haar linkerbeen is gebroken. „Lelijk gebroken”, zegt de heer tegen de dame.

Zij zijn allebei ook heel erg geschrokken. Want wie kon nu ook denken, dat dat meisje evengoed nog over zou steken, terwijl hun auto al zo heel dicht bij haar was? De heer heeft hard geremd, maar 't was toch al te laat.

Ze staan nog even te kijken. Dan doet Sidja haar ogen open. Ze kreunt. Ze kijkt naar Moeder. Die komt opeens in beweging. Ze wil Sidja optillen.

Maar . . . „O nee, dat mág niet . . . dat is niet goed”. En in vlotte, korte zinnen praat de Hollandse meneer tegen Moeder.

Hij vertelt hoe het gegaan is en dat Sidja's beentje is gebroken en dat hij dokter is en de dame een verpleegster. Ze horen bij het ziekenhuis in de stad, die 't dichtst bij is, nog zowat 30 K.M. de weg langs naar beneden. En nu willen ze Sidja meenemen om haar been beter te maken.

De zuster is intussen begonnen Sidja te helpen. Ze heeft een grote verbandkist uit de auto gehaald.

Samen met de dokter verbindt ze Sidja dan. Haar been wordt tussen een paar dunne, houten plankjes vastgebonden. Nu kunnen de gebroken beenderen niet verder verschuiven. En de pijn wordt ook een heel klein beetje minder.

Voorzichtig dragen ze Sidja naar binnen. Want natuurlijk kan Moeder niet alleen beslissen, wat er nu gebeuren moet. Ze haalt Vader erbij. En Grootmoeder — wat zegt Grootmoeder ervan?

Eerst blijven ze maar stil. Ze zijn zo erg geschrokken allemaal.

En het ziekenhuis? Ze hebben er wel veel over gehoord, maar het is toch erg vreemd voor hen. ze kennen het niet, ze zijn er nog

nooit geweest. En wat zal de doekoen wel zeggen, als ze niet met Sidja naar hém toegaan?

Ze kijken elkaar aan. Ja. De boze geesten weten hen nu wél te vinden!

Dan vraagt Grootmoeder opeens dringend aan de dokter: „U kunt haar toch beslíst beter maken, Toean?” (Toean betekent: Mijnheer).

De dokter zegt: „Ja, Grootmoeder. Absoluut.” En de zuster zegt óók: „O ja, absoluut.”

Sidja kreunt even. Maar ze kijkt tegelijk naar Grootmoeder, die héél duidelijk zegt: „Dan moet Kleintje mee. Wíj kunnen haar niet helpen. De doekoen is ver weg. De boze geesten weten ons alleen hÍer te vinden. Ja, dan moet Kleintje mee, om beter te worden.”

En zo gebeurt het.

Moeder staat even later midden op de weg de auto na te kijken, waarin Sidja de reis naar 't ziekenhuis maakt. Vader staat in de tuin. Grootmoeder is weer gaan liggen. Ze is o zo moe en ze heeft o zo'n pijn! Maar ze denkt: „Wat hindert het allemaal. Als Kleintje nu eerst maar beter wordt! Daarna zullen we verder zien”.

Drie mensen blijven in het kleine huisje aan de kant van de grote weg. Maar hun gedachten jagen voort — met de auto mee — met kleine Sidja mee — naar het ziekenhuis in de stad.

HOOFDSTUK 6

In het ziekenhuis

't Is vroeg in de morgen en nog heel stil in 't grote ziekenhuis. De meeste zieke mensen slapen nog. Ook op de kinderzaal, waar kleine Sidja ligt, is nog bijna niemand wakker.

De zuster heeft zoëven voorzichtig de luiken opengemaakt. De heerlijke, koele ochtendlucht stroomt de zaal binnen. En de zon, die buiten de vochtige bloemen en bomen beschijnt, zal straks ook binnenkomen.

Toch is het nu al volop licht in de zaal en de kinderen worden er langzamerhand wakker van.

De zuster is nu ook binnengekomen. Ze kijkt eens rond. Haar patiëntjes moeten gewassen worden, voordat ze hun ochtendeten krijgen. Sommigen zijn bijna beter. Die mogen gaan baden in de badkamers, helemaal achteraan op het erf. Maar andere kinderen moeten op bed worden geholpen. Zij zijn nog te ziek en mogen niet opstaan.

Sidja ook niet. De zuster kijkt eens even haar kant uit. Sidja heeft heerlijk geslapen. Ze doet juist haar ogen open. En ze is meteen klaar wakker.

„O ja,” denkt ze, „ik ben in 't ziekenhuis. Mijn been is gemaakt. Wat zei de dokter ook weer gisteren? Zoiets van dat de botjes nu weer helemaal goed zaten en nu aan elkaar moesten groeien. Hij lachte erbij, die toean-dokter! Hij was zeker blij, dat 't werk klaar was.

't Had niet zo lang geduurd, maar 't was vast wel moeilijk om van binnen alles goed te maken, terwijl je het helemaal niet zien kon. En nu moet 't been heel stil liggen. Er zit een harde wand

omheen. Nu kan ik niet lopen ook”.

Sidja zucht. Ze kijkt eens goed rond. Ze ziet de zuster. Die knikt vrolijk: „Dag Sidja, straks kom ik bij jou, hoor!”

Sidja lacht even, een beetje bang nog. 't Is hier allemaal zo vreemd.

Er komt nog een zuster binnen. Maar de zuster van de auto is er niet. Hoe heette die ook weer? Ze zei: „Noem me maar zuster...” ja, hoe was dat nu? ... wacht ... Zuster Truus! Ja, zo was het!

Nee, Zuster Truus is hier niet. Déze zusters zijn van Indonesië, niet van Holland.

't Wordt al drukker in de zaal. De kinderen beginnen te praten. Eén roept naar Sidja: „Hoe heet je, zeg?”

„Sidja”, zegt ze zacht.

Ze liggen hier allemaal op slaapbanken. Met een witte doek eroverheen. En er staan bloemen in een grote vaas. Kembang-sepatoe en canna's. Die kembang-sepatoe lijken op de schoen-en-muiltjes, maar zijn groter en prachtig rood. En één meisje heeft rozen in een klein kruikje. Die ruiken heerlijk! Ze groeien in de bergtuin ook, vlakbij de onderneming. Daar heeft Sidja ze gezien.

En dan is ze opeens thuis in haar gedachten. Hoe zou het daar nu zijn? Kon ze maar even kijken, heel even maar. Nu weet ze niet eens of Grootmoeder pijn heeft. En of ze al gepraat hebben over het weggaan. O, áls ze nu toch eens weggaan — nu al — en zij moet nog lang hier blijven! Dan kan ze niet eens meer echt thuiskomen. En de kleine kali niet meer horen en zien en de bomen en de sawah's ook niet.

Sidja gaat bijna huilen. Het zou ook zo héél vreselijk zijn! Maar dan komt juist de zuster er aan.

„Zo. Dag Sidja”, zegt ze. „ik ben zuster Hannah. Ik kom van Ambon. En jij van hier, van Java, hè? Woon je hier ver vandaan?”

De zuster babbelt maar wat door, het klinkt gezellig en intussen wast ze Sidja lekker fris helemaal af. 't Is wel wat gek, vindt Sidja. Maar je went er gauw aan.

Zuster Hannah kamt ook Sidja's haar en maakt er nieuwe vlechten van.

„Zo meiske, jij bent klaar. Straks krijg je een heerlijk hapje rijst en thee erbij”. En weg is de zuster.

Sidja heeft bijna niets gezegd. Hoe moeten ze nu thuis weten hoe het met haar is? denkt ze. En dat denken gaat maar door. Het hele ongeluk beleeft ze weer — en de reis — en de pijn van 't goedmaken van haar been. Gelukkig is die pijn niet meer zo erg. Hoe lang zou ze hier nu moeten blijven?

Sidja is nog moe van alles, wat ze heeft meegemaakt en al denkend valt ze weer in slaap.

Pas als het eten gebracht wordt, maakt de zuster haar weer wakker. Ze mag voorzichtig een beetje rechtop gaan zitten.

En dan ziet ze ineens die prachtige plaat. Een witte figuur — een toean, met een vriendelijk gezicht en een lang, wit kleed aan. Zijn armen steekt hij uit, net alsof hij iemand op wil vangen, die er aan komt lopen. Wie zou dat zijn? 't Is geen Hollandse toean, die dragen andere kleren. En deze toean heeft lange haren en ook een beetje ander gezicht.

Sidja kijkt onder het eten vaak naar hem. Wie kan haar over hem vertellen? Sidja heeft nog nooit zo iemand gezien. Zou hij bij 't ziekenhuis wonen. O, kijk, daar komt de dokter aan, regelrecht naar haar toe.

„Zo Kleintje”, zegt de dokter. Hij heeft zeker gehoord, dat Grootmoeder haar zo noemt. „Je moet de groeten hebben van Grootmoeder en Moeder en Vader!”

De dokter lacht, want Sidja kijkt opeens zo blij en vragend tegelijk.

„Ja! Vader heeft opgebeld, om te vragen, hoe het met je gaat. En ze weten nu dus alles van je. Je moet maar goed rustig zijn en maar denken, dat alles héél goed is thuis. Dan ben je gauw weer helemaal beter”, zegt de dokter. Hij knipoogt eens tegen haar en gaat dan bij de andere kinderen kijken.

Hè, wat is dat fijn! Vader is dus helemaal naar de theetuin gegaan om te telefoneren. Ja, dat kan Vader best. Hij is ook knap en hij kan ook lezen. Hij is bijna zo knap en wijs als Grootmoeder. Maar . . . nu moet zij dus denken, dat alles héél goed is thuis? Hoe kan dat nu? 't Is immers niet écht goed? 't Is juist allemaal zo moeilijk. Kon die doekoen maar op een ándere manier helpen. Ja. Zou dat nu niet kunnen? Of . . . zou niet iemand ánders — misschien — dat kunnen? Sidja kijkt weer even naar die vriendelijke toean van dat portret. Ach! — nu heeft ze vergeten te vragen, wie hij is! Wat jammer! Misschien komt zuster Truus nog wel eens. Want zomaar aan heel-vreemden vragen, dát durft Sidja niet.

Zo wacht ze maar weer. En ze denkt — en ze droomt — maar ze piekert nog 't meest.

HOOFDSTUK 7

Zuster Truus vertelt

En daar zit dan zuster Truus bij haar. 't Heeft wel lang geduurd, maar nu is ze toch gekomen. O, wat is Sidja blij!

Ze heeft steeds liggen wachten. Maar ja — die zusters hebben het natuurlijk verschrikkelijk druk, met zoveel zieke mensen. En de dokter nog erger! Elke dag gaat hij bij iedereen kijken. Maar hij is altijd blij. Maar van thuis heeft hij Sidja niets meer kunnen vertellen.

En dat kan zuster Truus ook niet. Dát zou natuurlijk het fijnste zijn! Maar van het portret wil Sidja ook erg graag weten.

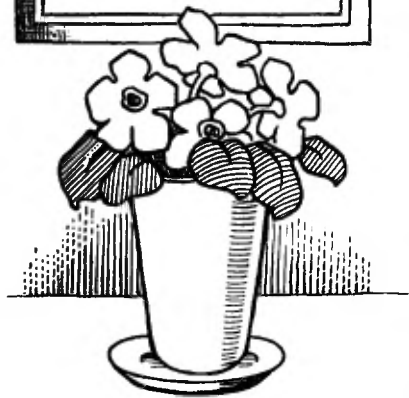
Zuster Truus zit van alles te vertellen. Leuke dingen die ze heeft meegemaakt. Sidja weet niet, dat zuster Hannah tegen zuster Truus heeft gezegd:

„Zeg, Truus, je moet alsjeblieft eens een keer bij die kleine Sidja komen kijken. Dat meisje zit ergens heel erg over in. Ze is ontzettend stil, eet weinig en heeft ook geen plezier, als de andere kinderen grapjes maken of spelletjes doen. Op die manier zal ze niet gauw beter zijn”.

Ja, dat weet zuster Truus ook. Als de zieke mensen of de zieke kinderen in de put zitten, duurt alles veel langer. En daarom zit zuster Truus nu héél opgewekt te babbelen tegen Sidja.

Af en toe vraagt ze voorzichtig wat. Vindt Sidja 't wel leuk hier met al die kinderen? En wat fijn, dat Vader al opgebeld heeft, hè? Sidja knikt maar. Ja, ze vindt alles best nu.

„Zeg meiske”, zegt zuster Truus dan lachend, „zég nu eens wat! Je laat mij maar steeds praten. Pas op, hoor, anders houd ik er ook mee op!”

O, nee! Sidja schrikt. Dat moet niet gebeuren. Zuster Truus moet nog vertellen.

„Nee, zuster Truus”, zegt Sidja. „Luistert u nog eventjes? Ik wil zo graag wat weten. Uh . . . uh . . . wie is eigenlijk die toean daar, op dat portret? Is dat een toean-dokter?”

Zuster Truus kijkt naar de prachtige plaat.

„Een toean-dokter?” zegt ze. „Dat is een moeilijke vraag, Sidja. Want zie je, die toean is geen dokter, zoals de dokter hier. En toch kan hij alle mensen beter maken”.

„Is hij dan een doekoen?” vraagt Sidja gauw. „Misschien zijn die er in andere landen ook wel”, denkt ze.

Maar zuster Truus schudt nee met haar hoofd. Ze moet even denken, hoe ze 't nu precies vertellen zal.

„Zie je wel, Sidja, hoe vriendelijk die toean daar staat. En zo rustig is hij — zo blij en goed. Dat kan je best zien, hè?”

Ja, dat vindt Sidja juist ook immers.

„Hij zegt daar, dat iedereen, die erg moe is en ziek is en veel te piekeren heeft, maar bij hem moet komen. Dan wil hij al die mensen en kinderen helpen”.

Met grote ogen luistert Sidja. Zou dan tóch die toean op een andere manier kunnen helpen? Haar ook? En thuis ook? Dat heeft ze af en toe gedacht, omdat dat portret haar dat gevoel gaf.

Ze zegt: „Dat is heerlijk! Maar . . . zuster Truus . . . kán hij dat dan wel? Hoe dóet hij dat dan? Wie is hij toch?”

Zuster Truus kijkt er van op. Ze denkt: „Zo'n kleine Sidja toch”. Maar ze antwoordt:

„Ja Sidja, Hij kán álle mensen hélpén”. Ze zegt dat héél duidelijk, héél zeker — net, of ze het ook nog weer aan zichzelf wil vertellen. „Hij kán alle mensen helpen. Want hij is de zoon van Toean Allah, van God. Daarom kan hij álles!”

Kijk nu, daar weet Sidja nu niéts van. Wel van Toean Allah, ja natuurlijk, en ook wel van zijn profeet, Mohammed. Grootmoeder kan soms prachtige dingen zeggen van hen — en Vader weet er ook veel van. Maar heeft Toean Allah ook nog een zoon? Waarom hebben ze dat nooit gezegd thuis?

Sidja is daar erg verwonderd over. Zuster Truus ziet dat wel aan haar gezicht. Ze zegt:

„Nu moet ik weer aan 't werk, Sidja. Andere zieke mensen helpen, op míjn zaal. Maar ik kom nog eens terug, hoor! Dan zal ik je een mooi verhaal vertellen over Toean Jesoes. Zo heet hij. En — weet je wát. Ik zal proberen of ik zijn portret voor je kan kopen. Een klein portret. Zou je dat fijn vinden?”

O, ja! Sidja's ogen stralen. Já! Dan kan ze beter alles thuis vertellen, als ze dat portret kan laten zien.

Zuster Truus gaat weg. En Sidja blijft stil liggen. Ze bedenkt, hoe ze alles thuis zal vertellen. Héél precies moet ze 't allemaal onthouden. Want ze moeten toch állemaal weten, dat er iemand is, die helpen kan en die álles kán en álles weet? Wat zullen ze ervan zeggen? 't Zal toch wel écht wáár zijn?!

HOOFDSTUK 8

Sidja krijgt bezoek

„**K**ijk eens even, Sidja, wie daar is?”

Sidja kijkt om. Daar komt zuster Truus aandraven. Zij heeft geroepen. En achter haar... máár... daar komt Móeder!

Sidja wil opstaan. Even is ze haar ingepakte been vergeten. O nee, dat gaat niet. Dat is waar ook.

Moeder loopt al vlugger. Daar is ze al bij Sidja. Ze pakt haar handen — ze slaat haar arm om Sidja heen — ze trekt eens aan haar vlechten. O, wat zijn ze blij!

Zuster Truus kijkt er voldaan naar. Ze knikt eens, net alsof ze tegen zichzelf knikt. Zo of ze zeggen wil: „Ziezo, zustertje, dat heb je nu toch werkelijk fijn voor elkaar gekregen!” Dan gaat ze weg. Die twee hebben heus genoeg aan elkaar.

Sidja is juist vandaag naar buiten gebracht. Ze ligt in de tuin op een lange stoel. Ze hebben elkaar verschrikkelijk veel te vertellen, Moeder en Sidja. Ze praten veel vlugger dan anders.

Zuster Hannah kijkt eens even naar hen. Ze heeft plezier om die kleine Sidja. Die roept naar haar: „Mijn Móeder!” Haar ogen schitteren erbij.

O, Moeder moet éérst vertellen. „Ze wonen toch nog . . .?”

„Ja, ja”, zegt Moeder, „we wonen er nog. En we blijven daar, tot jij weer thuis bent”.

Als Sidja dát eenmaal weet, moet Moeder al het andere vertellen. Hoe is ze hier eigenlijk gekomen?

„Ja, dát moest je nu eens weten! Wie denk je, dat ons een bezoek heeft gebracht?”

Sidja weet 't niet. Ze vraagt: „Zuster Truus?”

„Nee — mis!” zegt Moeder. „Niet de zuster, maar toean dokter. Hij is gekomen met z'n auto en hij heeft gezegd, dat ik maar eens mee moest gaan.”

Moeder vertelt er maar niet bij, dat hij óók zei, dat ze zich allemaal bezorgd maakten in 't ziekenhuis over Sidja, die maar zo stil was en piekerde en zo langzaam beter werd. En nu heeft de dokter twee dagen achter elkaar zijn bezoeken aan de poliklinieken in de buurt zó geregeld, dat Moeder vandaag mee kon naar 't ziekenhuis en morgen weer mee terug naar huis. (Poliklinieken zijn kleine gebouwen of soms alleen een zaal, waar de dokter spreekuur houdt en mensen, die wel ziek zijn, maar toch niet op bed behoeven te liggen, helpt). Dat laatste vertelt Moeder weer

wel en als Sidja 't hoort, klapt ze in haar handen. Want dan hebben ze een heleboel tijd.

Dan kan Sidja ook alles vertellen over Toean Jesoes. Want ze heeft van zuster Truus nog meer over hem gehoord. Maar dat komt dan straks wel. Eerst alles horen over thuis.

En Moeder vertelt. Vader is best. En hij werkt hard. Want hij wilde eigenlijk proberen extra geld te verdienen, zodat Moeder eens met een rijtuig naar Sidja zou kunnen gaan.

„Maar nu is 't nóg beter, hè?” zegt Sidja. Ze hebben al zoveel betaald voor de reis naar de doekoen.

„Ja. En Grootmoeder is ook wat beter. Niet écht beter, maar de dokter heeft naar haar gekeken. En toen medicijnen gegeven, voor als de pijn heel erg is. Als Grootmoeder dan die drank inneemt, wordt de pijn minder. En dat is natuurlijk erg fijn, want dan wordt Grootmoeder ook niet zo moe. En nu loopt ze soms weer wat rond of ze gaat in de tuin zitten kijken naar Vader. En de dokter zegt, dat Grootmoeder misschien nog wel helemáál beter kan worden. Maar dan moet ze een hele poos in 't ziekenhuis komen. En daarover moeten we eerst goed denken. Want de doekoen — zie je . . .”

„Ja” zegt Sidja, „hij zou vast erg boos worden . . . en de boze geesten . . .”

Ze zuchten allebei. Dan gaat Moeder maar wat anders vertellen en ze geeft Sidja intussen wat lekkers uit haar tas.

Later, als Sidja weer naar binnen is gehinkt op haar ene, goede been en als Moeder al van alles weet over 't ziekenhuis, begint Sidja over het portret. Ze wijst ernaar en vertelt meteen alles aan Moeder. Die luistert goed. Maar ze vindt het niet zó vreemd als Sidja.

„Ja meisje”, weet ze te vertellen, „hij is de zoon van de God van de Christenen. Dat is een ándere Toean Allah. En ónze mensen geloven niet, dat hij er écht is. Want ze hebben nooit van hem gehoord. Wél weten ze iets van Toean Jesoes zelf. Maar dan alleen maar, dat hij een profeet was. Net als Mohammed. Maar dan veel kleiner. Mohammed is de grootste.”

Dat is moeilijk voor Sidja. Moeder praat nog door. Ze kent ook Christenen van haar eigen dorp van vroeger. En die mensen kregen het erg moeilijk, omdat ze Christen werden. En tóch bleven ze het. Dat heeft Moeder nooit begrepen. Moedig waren ze wel, ze hadden er heel wat voor over, voor hun nieuwe godsdienst. Dat is waar.

Dat vertelt ze allemaal aan Sidja. En dan zegt ze:

„Maar één van hen is later toch érg ziek geworden, heel lang. En toen zeiden ze in 't dorp, dat dat natuurlijk de straf was. Trouwens, als Toean Jesoes iedereen kan helpen en het ook wil, waarom doet hij het dan niet? Dat moet toch heerlijk zijn, als je alle mensen beter en blij kunt maken?”

Juist. Sidja knikt. Dat heeft zij ook zo gevonden.

„Weet Moeder, wat zuster Truus dan zegt? Dat komt, doordat de mensen zélf niet willen. Ze gelóven het gewoon niet, dat hij het kán. En ja — soms — dan geloven ze het wél. En dan kunnen ze toch nog wel ziek blijven. Maar dan helpt hij je toch. En dan kun je er tegen. Dan doet het je geen kwaad meer. Niemand — en pijn ook niet — en boze geesten niet — en doekoens niet — niemand kan je meer kwaad doen, als hij je helpt. Want dan ben je van binnen sterk en blij. En . . . uh . . . nou ja . . . dan kun je óveral tegen.”

Sidja weet niet zo erg goed, hoe ze het allemaal moet zeggen. En Moeder zegt:

„'t Zou wel heel erg fijn zijn. Want dan hoef je niet meer te piekeren en bang te zijn. Stel je toch eens voor, dat de boze geesten opeens niets meer kunnen doen. Dan kon Grootmoeder rustig naar hier gaan en misschien beter worden.”

„Of sterk worden, dat ze nooit meer bang is en zo. Dat moet toch vast ook een heleboel helpen”, zegt Sidja.

„Ja”, zegt Moeder, „en dan kunnen we blijven wonen”.

't Is maar wat! Stel je eens voor, dat 't tóch wáár is! Ze kijken nog eens naar het portret. Naar die prachtige plaat van de zegende Heer Jezus.

„We zullen het aan Grootmoeder en Vader zeggen en dan kunnen we samen denken. Misschien kan Vader eens praten met anderen, die veel van alles weten.”

Ja. Dat vindt Sidja ook. Want — als het wáár is — dan moet toch eigenlijk iederéén het weten!

Als Moeder de volgende morgen weggaat, blijft Sidja weer alleen in 't ziekenhuis. Net als eerst. Maar ze voelt zich nu veel plezieriger. 't Lijkt net of alles veel prettiger is geworden, nu Moeder 't hier heeft gezien, denkt ze. En ze doet dapper haar best om blij te zijn.

Ze speelt wat met de andere kinderen; ze leert een beetje naaien van de kleinste zuster; en ze luistert héél goed, als zuster Hannah 's avonds voorleest. Want af en toe is er een verhaal over Toean Jesoes bij. Maar tussen dat alles door wácht ze, tot de dokter zeggen zal, dat ze weer naar huis mag.

HOOFDSTUK 9

Thuis

Daar stopt een auto voor een klein huisje aan de kant van een grote weg. Een meisje stapt voorzichtig uit. Haar linkerbeen houdt ze een beetje stijf, als ze loopt. In haar hand heeft ze een plat, wit pakje.

Ja, dat is Sidja. Sidja komt thuis!

Moeder komt al aanlopen. „Tabé, Sidja! Ben je daar?” zegt ze blij. „Kom gauw mee naar Grootmoeder”.

Maar als Sidja binnen is, komt Moeder weer gauw naar buiten lopen. Daar zou ze zomaar helemaal vergeten de dokter te groeten en zuster Truus. Want zij is er ook weer. Nee, nee. Ze willen nu maar niet binnenkomen. Ze moeten nog een flinke reis maken en er is straks nog veel te doen. Een ander keertje komen ze nog wel eens kijken.

„Dag Sidja!” roepen ze.

Sidja komt er ook weer aan. En Vader.

„Terima kasi banjak, toean” zegt hij, (dat betekent ongeveer: Heel hartelijk dank, meneer).

Maar Sidja zegt alleen „Tabé”. En dan geeft ze toean dokter en zuster Truus stilletjes een hand. Ze vindt het opeens erg akelig, dat ze weg moeten. Zuster Truus lacht eens tegen haar en knikt.

„We zien elkaar best nog eens terug, hoor!” zegt ze.

Als de auto weggereden is gaan ze allemaal naar binnen. En dan wordt die kleine Sidja verwend! Nee maar! — daar had ze nou nooit aan gedacht. Grootmoeder geeft haar drie heel mooie speldjes voor op haar blouse.

„Ik draag ze tóch niet meer”, zegt Grootmoeder. „Ze zijn voor jou, Kleintje.”

En Moeder heeft een nieuwe rok gemaakt. Wel niet helemáál nieuw, maar toch nog erg mooi, van een rok van Moeders Moeder. En Vader is ook al zelf aan 't werk geweest. Hij heeft een mooie, kleine slaapbank voor haar getimmerd. Sidja heeft 't er warm van.

„'t Lijkt wel of het Nieuwjaarsdag is. Dan krijgt iedereen nieuwe kleren en als er geld voor is, ook nog andere cadeaux. Maar nu krijg ik alléén wat” zegt ze.

„Ja, dat is juist goed” knikt Grootmoeder. „Omdat we allemaal zo blij zijn dat je weer thuis bent, hoor Kleintje.”

„En nu ga je maar eens overal rondkijken” vindt Moeder. „Vanavond gaan we eens rustig praten.”

Ja. Dat is best. En Sidja stapt naar buiten. De tuin — de kippen — de winkel — de canna's — alles moet ze eens goed bekijken. En dan steekt ze de weg over. O, ze heeft eerst goed uitgekeken! Reken maar! Dáár is de kleine kali! Die ruist zo vrolijk voorbij, net als vroeger. En haar steen ligt er nog, ook als vroeger, te genieten van de zon. En kijk — die kikker — die grote! Ben jij nog dezelfde van altijd, zeg kikker? Dan ben je flink gegroeid!

„Kwak-kwak” zegt de kikker. Hij is helemaal niet bang voor dat kleine meisje, dat nu voorzichtig op haar grote steen gaat zitten. Dat meisje hóórt daar, dat voelt de kikker best. Nu is alles weer goed. De kleine kali is héél blij vandaag. En Sidja kijkt weer naar álles. Ze ziet best hoe de kali glinstert in de zon. Over een poosje zullen ze weer stoeien samen! Wacht maar!

Ja, zullen ze dat eigenlijk wel? Sidja voelt opeens de angst weer komen. Blijven ze hier nu wonen of gaan ze toch nog weg? Ze zal blij zijn, als 't avond is. Dan zal dáárover ook gepraat worden. En dan wéét ze het tenminste. Het gaat om Grootmoeder. Als ze hier blijven, kan de doekoen haar immers niet helpen! O, waaróm kan ze toch niet naar 't ziekenhuis gaan? Om de doekoen? en om de boze geesten? Maar áls Toean Jesoes nu eens sterker is dan die allemaal en tóch helpt? Wisten ze dat nu maar zéker! Het zou zo heerlijk zijn!

Kom. Ze gaat maar weer naar huis. 't Wordt gelukkig al een beetje donker.

HOOFDSTUK 10

Het besluit

's **A**vonds zitten ze weer samen in het maanlicht voor hun huisje, Grootmoeder, Moeder, Vader en Sidja.

Sidja heeft de kaart van Toean Jesoes meegenomen. Die heeft ze van zuster Truus gekregen, in de auto vanmiddag.

Ze praten rustig. Moeder en Sidja vertellen het meest. Grootmoeder en Vader luisteren. Ze weten er ook wel iets van. Maar nu lijkt 't alles veel dichterbij. Ze zijn het met Moeder eens, als ze zegt:

„Stel je eens voor, dat het wáár is! Dat Toean Allah ons wérkelijk ként en van ons houdt — en ons blij en goed wil maken, dat we nooit meer báng hoeven te zijn. Want dát heeft Toean Jesoes aan de mensen gezegd”.

Dan zegt Vader: „We moeten er eerst meer van weten. En ook, hoe het komt, dat ónze mensen dit niet diréct wisten. Maar het zal moeilijk zijn. Moeten we het aan anderen vragen? De Christenen zeggen natuurlijk dat het waar is en ónze mensen zeggen dat het niet waar is. We moeten eerst eens denken, hoe we dat moeten doen. Misschien een boek lezen?”

„Ja”, zegt Grootmoeder. „Tóch krijg je het gevoel, dat 't waar zou kunnen zijn. Ik voel me nu al een beetje vrij, geloof ik.” Ze haalt even diep adem. „Ja. Vrij. Dat is het goede woord ervoor. Ik zou zeggen: we moesten maar zolang hiér blijven. Durven jullie het ook te doen?”

Ja. Ze dúrven. Ze willen het in elk geval proberen. Als het wáár is, dat alles van Toean Jesoes, dan kán het ook. Dat voelen ze

allemaal. Maar het is moeilijk, omdat iedereen altijd heeft geloofd, dat het allemaal anders was.

Grootmoeder staat op. Ze neemt de kaart van Sidja, loopt naar binnen en maakt die met een speld vast in de wand. Vlak boven Sidja's bankje. Dan gaat ze weer naar buiten en zegt: „In elk geval heeft hij ons nu al even blij gemaakt. Hij is toch vast een goede toean.”

Grootmoeder is een wijze vrouw. Ze denkt altijd aan alles, vindt Sidja. Ze kijkt naar Grootmoeder op. O, ze zou wel kunnen huilen . . . maar dat moet dan vast van blijdschap zijn!

„Maar nu moet Kleintje slapen” zegt Grootmoeder.

Dan gaan ze naar binnen. Vader laat de kree's neer en doet de deur dicht. 't Is nacht. De mensen gaan slapen. Sidja ligt maar heel even wakker nu. Buiten schijnt de maan en de kleine kali ruist zachtjes. Dat is 't laatste, wat Sidja hoort. Dan slaapt ze . . .

Ze wonen in een klein huisje aan de kant van een grote weg. Veel mensen gaan hun huisje voorbij. Christenen, die „Ja” zeggen en Mohammedanen, die „Nee” zeggen tegen Toean Jesoes. En zij, Grootmoeder, Moeder, Vader en Sidja, zij weten niet, wat ze moeten doen. Pas veel later zullen ze meer weten over de Man op de plaat, die Toean Jesoes wordt genoemd. Omdat Hijzélf ervoor zorgen kan, dat mensen Hem leren kennen.

N. P. PAVLOVICH &
S. PAVLOVICH